

Orol dengizining turizmga ta'siri

Ilmiy rahbr: **Xasanova Nargiza**

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

"Turizm " kafedrasi katta o'qituvchisi

Jumaboyeva Saodat Olimjon qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Turizm yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Orol dengizining ekologik degradatsiyasining mintaqadagi turizmga ta'siri o'rganiladi. Bir paytlar gullab-yashnagan ichki suv havzasi bo'lgan Orol dengizi so'nggi o'n yilliklar davomida keskin ekologik degradatsiyaga uchradi, natijada sho'rlar va tashlandiq kemalar bilan ajralib turadigan kimsasiz landshaft paydo bo'ldi. Ekologik tanazzulga uchraganiga qaramay, Orol dengizi mintaqasi dunyodagi eng katta ekologik ofatlardan biri oqibatlarini ko'rish jozibasi bilan sayyohlarni o'ziga jalb etishda davom etmoqda. Ushbu tezis Orol dengizi degradatsiyasining mintaq turizmga ko'p qirrali ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Tajribaviy ma'lumotlar, adabiyotlarni ko'rib chiqish va amaliy tadqiqotlarni har tomonlama tahlil qilish orqali tadqiqot ekologik inqiroz sharoitida turizmni rivojlantirishga xos bo'lgan muammolar va imkoniyatlarni yoritib, atrof-muhit vayronalari va sayyohlarni jalb qilish o'rtasidagi paradoksal munosabatni o'rganadi.

Kalit so'zlar: Orol dengizi, turizm, atrof-muhitning buzilishi, ekologik falokat, kimsasiz manzara, barqaror amaliyotlar, ekoturizm, saqlash, inson aralashuvi, atrof-muhitga ta'siri.

Abstract: This article examines the impact of environmental degradation of the Aral Sea on tourism in the region. Once a thriving inland body of water, the Aral Sea has undergone dramatic environmental degradation in recent decades, resulting in a desolate landscape marked by salt marshes and derelict ships. Despite the ecological decline, the Aral Sea region continues to attract tourists with the charm of seeing the consequences of one of the biggest environmental disasters in the world. This thesis is aimed at studying the multifaceted impact of the degradation of the Aral Sea on regional tourism. Through a comprehensive analysis of empirical data, literature review, and case studies, the study explores the paradoxical relationship between environmental degradation and tourist attraction, highlighting the challenges and opportunities inherent in tourism development in an environmental crisis.

Key words: Aral Sea, tourism, environmental degradation, ecological disaster, desolate landscape, sustainable practices, ecotourism, conservation, human intervention, environmental impact.

Markaziy Osiyoning qoq markazida joylashgan Orol dengizi bir vaqtlar jonli va jo'shqin ekotizimlarga to'lib-toshgan suvli kenglik bo'lgan. Biroq, so'nggi bir necha o'n yilliklar davomida inson aralashuvi va atrof-muhitning buzilishi o'z ta'sirini ko'rsatdi, bu dengizning keskin qisqarishiga va tuzli tekisliklar va kema halokatlari bilan ajralib turadigan vayrona landshaftning paydo bo'lishiga olib keldi. Ekologik tanazzulga uchraganiga qaramay, Orol dengizi sayyohlar va sarguzashtchilarning hayollarini o'ziga rom etishda davom etib, sayyoramizning tabiat mo'jizalarining ham go'zalligi, ham fojiasini ko'rish imkonini beradi.

Tuzilish haqidagi ertak: Orol dengizining ekologik halokati

Bir paytlar dunyodagi to'rtinchi eng katta ko'l bo'lgan Orol dengizining irmog'i daryolaridan suv oqimini yo'naltiruvchi keng ko'lamlı sug'orish loyihalari tufayli suv sathi halokatli darajada pasayib ketdi. Oqibatda dengiz o'zining avvalgi hajmining bir

qismigacha kichrayib, ortda sho'r bosgan tekisliklar va tashlandiq baliqchilar qishloqlarining kimsasiz landshaftini qoldirdi. Orol dengizining ekologik halokati mintaqaning ekotizimlari, iqlimi va insoniyat aholisi uchun keng ko'lamli oqibatlariga olib keladigan zamonaviy davrning eng katta ekologik ofatlaridan biriga qiyoslandi.

Vayron bo'lgan turizm: Orol dengizi qoldiqlarini o'rganish. Ekologik tanazzulga uchraganiga qaramay, Orol dengizi sayyohlar va sarguzashtchilarning doimiy oqimini o'ziga jalb etishda davom etib, uning betakror qirg'oqlarining hayratlanarli go'zalligiga bevosita guvoh bo'lish istagida. Ba'zilar uchun vayron bo'lgan landshaft atrof-muhitning tanazzulga uchrashi oqibatlari to'g'risida aniq eslatma bo'lib xizmat qilsa, boshqalar uchun esa Yerdagi boshqa hech kimga o'xshamaydigan o'zga dunyo relesini o'rganish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Orol dengizi qoldiqlari tuz bilan qoplangan kema halokatlaridan tortib, qo'rqinchli tashlandiq baliqchi qayiqlarigacha, insonning ahmoqligi va ekologik halokatga chidamliligi haqida achchiq hikoya qiladi.

Ekoturizm va tabiatni muhofaza qilish: saqlashni qidiruv bilan muvozanatlash sayyohlik maskani sifatida Orol dengiziga qiziqish ortib borayotganligi sababli, tadqiqotga bo'lgan intilish va tabiatni muhofaza qilish imperativini muvozanatlash zarurati paydo bo'ladi. Ekoturizm tashabbuslari atrof-muhitga ta'sirni minimallashtiradigan va mahalliy hamjamiyatlarni qo'llab-quvvatlovchi barqaror turizm amaliyotlarini targ'ib qilishga intiladi. Ekskursiyalardan tortib ta'lim dasturlarigacha bo'lgan ushbu tashabbuslar Orol dengizi mintaqasining nozik ekotizimlarini asrab-avaylash muhimligi to'g'risida xabardorlikni oshirish, shu bilan birga tashrif buyuruvchilarga noyob va boyituvchi tajriba taqdim etishga qaratilgan.

Turizm Orol bo'yining og'ir iqtisodiyoti uchun potentsial hayot manbai bo'lishi bilan birga, qator muammolar va imkoniyatlarni ham taqdim etadi. Mintaqaning olis joylashuvi, qattiq iqlimi va infratuzilmaning etishmasligi bo'lajak sayohatchilar uchun logistika muammolarini keltirib chiqaradi, suvning ifloslanishi va yashash joylarining degradatsiyasi kabi ekologik muammolar turizm rivojlanishining uzoq muddatli barqarorligi haqida savollar tug'diradi. Shunga qaramay, puxta rejalashtirish, jamoatchilik

ishtiroki va barqaror amaliyotlar bilan Orol dengizi tabiat, tarix va insonning chidamliligi chorrahasini o'rganishga intilayotgan eko-ongli sayohatchilar uchun jahon miqyosida tan olingan manzil sifatida paydo bo'lish potentsialiga ega.

Xulosa

Orol dengizi sayyoramiz ekotizimlarining nozikligi va inson faoliyatining keng qamrovli oqibatlarini yorqin eslatib turadi. Atrof-muhitning yomonlashishiga qaramay, dengiz o'zining hayratlanarli go'zalligi va zamonamizning eng katta ekologik fojialaridan biriga guvohlik berish imkoniyati bilan butun dunyodan tashrif buyuruvchilarni jalb qilishda davom etmoqda. Orolbo'yida turizmning murakkab tomonlarini kezar ekanmiz, rivojlanishga sezgirlik, hurmat va vayronagarchilik ostida qolayotgan tabiat mo'jizalarini asrab-avaylashga sodiqlik bilan yondashishimiz zarur. Shundagina biz kelajak avlodlar bu buyuk ichki dengizning hayratlanarli ulug'vorligini his qilish imkoniyatiga ega bo'lishini ta'minlay olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ramazonov B.R., Kuziev R. Evolution of soils of the aral sea area under the influence of anthropogenic desertification european science review № 1-2 2018 JanuaryFebruary pp. 24-28.
2. Umumiy gidrologiya va iqlimshunoslik / o'quv qo'llanma: Yunusov G'.X., Ziyayev R.R.: «Barkamol fayz media» nashriyoti, 2018-yil. - 360 bet.
3. O'zbekistonning eng yangi tarixi. Darslik. Yu.A.Ergasheva umumiy tahriri ostida. Qarshi. «Intellekt» nashriyoti, 2021.– 443 b.
4. Tarixiy o'lkashunoslik [Matnj: o'quv qo'llanma / F.B. Ochildiyeu. - Toshkent. «Donishmand ziyosi» MCHJ, 2020. - 200 b.